

Mededelingen

van de STICHTING FAMILIE VIS VAN ZAANDIJK

nummer 28, mei 1995

redactie: Anna Gosman-Vis, Piet Vis

adres: De Wittestraat 5, 4301 MV Zierikzee

Jacob Vis PCz in Amerika

Van de in 1904 jong gestorven Jacob Vis PCz* weten we dat hij in de jaren rond 1900 enkele wereldreizen heeft gemaakt, naar Noord-Amerika, Voor-Indië en Java. Jacob Vis, geboren op 8 mei 1880 te Zaandijk, was de oudste zoon van Pieter Cornelis Vis (1852-1892), die op zijn beurt de oudste zoon was van Jacob Vis Pz (1828-1888), de oprichter van de 'Lakfabriek en Export-Maatschappij' in Zaandijk. Op 18-jarige leeftijd trad Jacob Vis PCz op in de zaak van zijn vader, de firma P.C. Vis & Co te Amsterdam, een agentuur en commissiehandel die zich vooral bezighield met granen en oliezaden, maar ook gehandeld heeft in Amerikaans hout en andere producten uit de States.

De jonge Jacob Vis heeft zich erg toegelegd op de import van nieuwe artikelen en daartoe heeft hij een paar reizen gemaakt naar Noord-Amerika. Hij had een uitstekende opleiding genoten, in Nederland en in Duitsland, waar hij gedurende twee jaar de hogere afdeling van de 'Öffentliche Handelslehranstalt' in Leipzig heeft bezocht. Hij sprak goed Duits, Frans en Engels en zijn belangstelling was zeer breed, niet beperkt tot zijn eigen vakgebied. Ook in wetenschappelijke en politieke zaken stelde hij groot belang. Zo heeft hij bijvoorbeeld een belangrijke mineralenverzameling aangelegd die later in het Mineralogisch Laboratorium van de Universiteit van Amsterdam is ondergebracht.

*Jacob Vis
1880-1904*

Van de reizen die hij in 1899 en 1900 naar Noord-Amerika heeft gemaakt, is een flink aantal knipsels uit Amerikaanse kranten bewaard gebleven. Hij werd daar op zijn 19e jaar ---zo blijkt uit die krantartikelen--- al beschouwd als een belangrijke zakenman. De

* Vis A Saandyk, p. 234

'Cincinnati Enquirer' kondigt hem in augustus 1899 tenminste aan als 'Mr. Jacob Vis, a wealthy and large importer of American products, mainly flour and cotton seed, of Amsterdam, Holland.' Maandenlang heeft hij in de Verenigde Staten rondgereisd. Alle grote steden in het Oosten zijn door hem bezocht, maar zakelijk gezien zijn de bezoeken aan meer westwaarts gelegen steden als Cincinnati, Indianapolis, Chicago, Minneapolis en Kansas City en aan de in het uiterste Westen gelegen steden Los Angeles, Portland en Seattle veel belangrijker geweest. Ook heeft hij een bezoek gebracht aan Montreal in Canada en heeft hij een korte tijd in Mexico verbleven. In een artikel in de 'Seattle Post-Intelligencer' van 27 september 1899 wordt 'Jacob Vis, of Amsterdam, Holland' de grootste importeur van Amerikaanse grondstoffen voor brood genoemd. Als doel van zijn bezoek aan de Verenigde Staten staat daar vermeld: vergroting van de export naar Holland van meel, gedroogde vruchten en zalm in blik. Vervolgens wordt hij in dat artikel uitvoerig zelf aan het woord gelaten.

'Ik onderzoek onze handel met dit land en wil graag kennismaken met uw volk. Holland wordt een belangrijke koper voor de Verenigde Staten, en dit jaar verwachten wij bijna al ons meel van dit land te kunnen betrekken. Dit moeten we kopen in Minnesota en de beide Dakota's, omdat de vrachtkosten uit Washington te hoog zijn. Hollanders worden ieder jaar grotere wittebrood-eters. Rusland is het enige land in Europa dat voldoende tarwe voor export verbouwt. Meel wordt daar echter alleen voor eigen consumptie gemaakt. Daarom moeten wij ons wenden tot de Verenigde Staten of tot Engeland of Duitsland'.

'We geven er de voorkeur aan om zaken te doen met Amerikanen, mits de vrachtkosten beperkt kunnen worden tot die van de tarwe-producerende gebieden naar Holland. Als de recente toename van vrachtkosten voor meel wordt gehandhaafd zal dat gevolgen hebben voor de handel, maar dat neemt niet weg dat we dit jaar verwachten grote zaken te kunnen doen'

OUR NEW TRADE IN HOLLAND

Jacob Vis, of Amsterdam, Here to
Buy Fish, Fruit and Flour.

LOW FREIGHT RATES REQUIRED.

With This Accomplished That Country Will Increase Her Purchases in America—Mr. Vis Says Hollanders Have Acquired a Taste for Canned Salmon, and He Is Here to Arrange for That Trade.

Seattle Post - Intelligencer
27 sept. 1899

'Onze invoer van gedroogde vruchten komt uit Californië, Oregon en Washington. Deze handel heeft zich slechts in een paar jaar ontwikkeld. Holland kan nu een open markt vormen voor deze producten van de Westkust als we ze goedkoop genoeg kunnen inkopen en vervoeren om algemeen gebruik in het gehele land mogelijk te maken'

'De ontwikkeling van uw zalmbedrijf in de laatste twee jaar heeft onze grote belangstelling. We hebben de smaak van zalm in blik te pakken gekregen door Engeland, waarvandaan we onze eerste aankopen hebben gedaan. Ons handelshuis is van plan te beginnen met het importeren van zalm in blik, en dat is een van de redenen waarom ik hier in Seattle ben. Met dit product zijn de handelsmogelijkheden groot als de spoorwegen ons tenminste de gelegenheid geven op een zakelijk verantwoorde wijze te beginnen door lage vrachtkosten aan te bieden. Daar Engeland en Duitsland tot nu toe groot voordeel hebben gehad van de handel met Holland en niet bereid zijn dit zonder strijd op te geven, zijn het de spoorwegen van dit land (de Verenigde Staten) die ons de helpende hand kunnen bieden'

VISITING DUTCH MERCHANT.—Jacob Vis, of Amsterdam, Holland, is spending a few days at the Portland, while making a leisurely tour of the United States. He is a son of the senior member of the old-established importing house of P. C. Vis & Co., in Amsterdam, and his tour of the United States is for the purpose of obtaining accurate information in regard to commercial possibilities, as he intends becoming a partner in his father's firm when he returns to Holland next year. The young man speaks English, French, German and Dutch, each of which he finds indispensable to a large commercial concern. His firm imports largely of flour from Minneapolis and dried fruits from California, Amsterdam being a free-trade city, in what he considers the most prosperous of all the European kingdoms. He will shortly return East by way of Yellowstone Park; then drop down to take in the Grand Canyon of the Colorado, and will spend the winter in Florida. He is a graduate of a commercial school in Amsterdam.

Morning Oregonian
26 sept. 1899
Portland, Org.

Het aldus geciteerde artikel uit de 'Seattle Post' geeft een aardig beeld van de wijze waarop hij de belangen van de firma P.C. Vis & Co heeft behartigd. Het was voor hem echter niet alleen een zakenreis, maar ook een plezierreis. Zo heeft hij bijvoorbeeld bezoeken gebracht aan het Yellowstone Park en de Grand Canyon van de Colorado. En hij heeft enige tijd doorgebracht in Florida. Hij vond de Verenigde Staten een prachtig land en was in het bijzonder verrukt over de voortreffelijke, snelle spoorwegen. De hotels waren goed, maar over de service die hij daar kreeg, was hij minder te spreken. En hij stelde vast dat het leven er veeleisend was; alles moest in zijn ogen gehaast gebeuren. Over de politieke verhoudingen in de Verenigde Staten laat hij zich goedkeurend uit. 'You live in politics. We have little politics, but, instead we have religion', zegt hij. 'In Holland gaat het in de politiek tussen de Protestanten en de Katholieken. Bij de verkiezingen is het meer een zaak van religie dan van politiek.'

'I like the way of the Americans in not interfering with a man's religion.'

In menig artikel laat Jacob Vis zich kennen als een enthousiast aanhanger en verdediger van de Boeren in hun strijd tegen de Engelsen, de

Boerenoorlog die in oktober 1899 was uitgebroken. Hij blijkt goed op de hoogte te zijn van de situatie in Transvaal. In een artikel in de 'Los Angeles Herald' van 26 januari 1900 ---waarin hij wordt geïntroduceerd als 'a prominent young man of Amsterdam'--- gaat hij op scherpe wijze in discussie met een zekere Dr. Thomson die in een lezing voor een belangrijk gehoor in Los Angeles het Engelse standpunt over de Boerenoorlog had weergegeven. Van deze lezing had hij tijdens een verblijf in het "Sisters' Hospital" kennis genomen, wat 'zijn Hollandse bloed had doen koken.'

'The gentleman from Holland literally tore the "Causes of the War in South-Africa" by Dr. Thomson to shreds, and characterized much of it as being too ridiculous to talk about.' Het gaat te ver de hele discussie hier te herhalen. Wel kan nog opgemerkt worden dat Jacob Vis ook de mening van Dr. Thomson bestreden heeft dat het Amerikaanse volk aan de kant van de Britten zou staan. Hij zegt: 'Ik heb zeven maanden in de Verenigde Staten rondgereisd en heb ondervonden dat zeven-achtste van de mensen die ik heb ontmoet, sympathiek staat tegenover de Boeren.' Hij heeft in de Verenigde Staten op felle wijze het standpunt over de Boerenoorlog vertolkt, zoals dat in die dagen in Nederland sterk leefde.

P.V.

Mr. Jacob Vis, a wealthy and large importer of American products, mainly flour and cotton seed, of Amsterdam, Holland, is at the Grand making a business and pleasure tour of this country and a tour around the world which will entertain him for perhaps a year. Mr. Vis is delighted with the United States, and particularly with our splendid, fast railway trains. He likes the hotels, but does not think the service as good as it is in Europe. Washington, D. C., he voices the most beautiful city in the world that he has seen, surpassing Paris, Berlin or Vienna. His city of Amsterdam, of 400,000 population, is the greatest coffee market in the world, equalling both London and Liverpool in that line. "We adore our lovely young Queen, who will be 19 the 31st of this month, and for whom our powers that be are now looking around for a husband," said Mr. Vis.

Cincinnati Enquirer
augustus 1899
Cincinnati, Ohio

Poëziealbum van Aaltje Vis Pietersdochter*

Wie kent niet het fenomeen van het poëziealbum (meestal uitgesproken als poesiealbum)? Elk jong meisje van rond tien jaar bezat er wel een. Familieleden, vrienden en vriendinnen schreven er een versje in, vergezeld van een mooi plakplaatje. Dat niet alleen in deze eeuw zoiets een dierbaar bezit was, maar dat dat ook in de vorige eeuw al het geval was, moge blijken uit het album van Aaltje Vis Pietersdochter (1835-1910), thans in bezit van Tineke Latenstein van Voorst, echtgenote van Wim de Boer.

De toevoeging Pietersdochter was bepaald niet overbodig. Van de 55 kleinkinderen van Jacob Vis en Aaltje van Bergen (zie Vis A Saandyk, p. 161) werden er negen Jacob en ook negen Aaltje genoemd. Zoals bekend zouden de acht kleinzonen met de naam Jacob Vis (één overleed op jonge leeftijd), die tegelijkertijd te Zaandijk woonden, voor grote naamsverwarring hebben gezorgd, ware het niet dat ze meestal werden aangeduid met hun vaders naam als achtervoegsel: Ko Jans, Ko Dirk, Ko Piet, enzovoorts. Het album van Aaltje Vis Pietersdochter bestaat uit een fraai doosje, waarop in gouden letters het woord ALBUM is gedrukt en waarin zich een 15-tal poëzie

bladzijes bevinden. Op de meeste van deze blaadjes, allemaal van hetzelfde formaat, zijn getekende landschapjes afgebeeld, nagetekend of zo gekocht. Een enkele is in plaats van een tekening voorzien van knip- of borduurwerk. Achterop zo'n blaadje staat de naam van de gever en de datum waarop het gegeven is, op een viertal blaadjes voorzien van een gedichtje. Uit de vermelde data blijkt dat Aaltje ze ontvangen heeft tussen haar 10e en 18e levensjaar. Van haar tante Cornelia Maria Vis-van Gelder (CVII) ontving zij het volgende gedichtje:

*Bewandel tereden,
Den weg hier beneden,
Soms strijd, soms genot;
Wat d'aarde ook moog*

*geven,
Ons wezenlijk leven,
Begint eerst bij God.*

*Zaandijk 17 mei 1848
Uwe U liefhebbende
Tante K. Vis-van Gelder*

Er zijn blaadjes bij van haar neven Hajo Vis Jz, Jan Vis Jz en Jacob Vis Cz, van de laatste zelfs twee. Verder treffen we de namen aan van J. Duyvis, G. Kramer, Sara E. de Boer, Jan Buijs Az, Corns Heckelaar Jz, haar latere schoonzuster C.E. Donker en haar vriendin Grietje Honigh. Opvallend is dat het voornamelijk jongens zijn die haar poëzieblaadjes doen toekomen. Was het in die tijd nog niet gebruikelijk dat meisjes tekeningen (en gedichtjes) maakten? Het meest dierbare blaad-

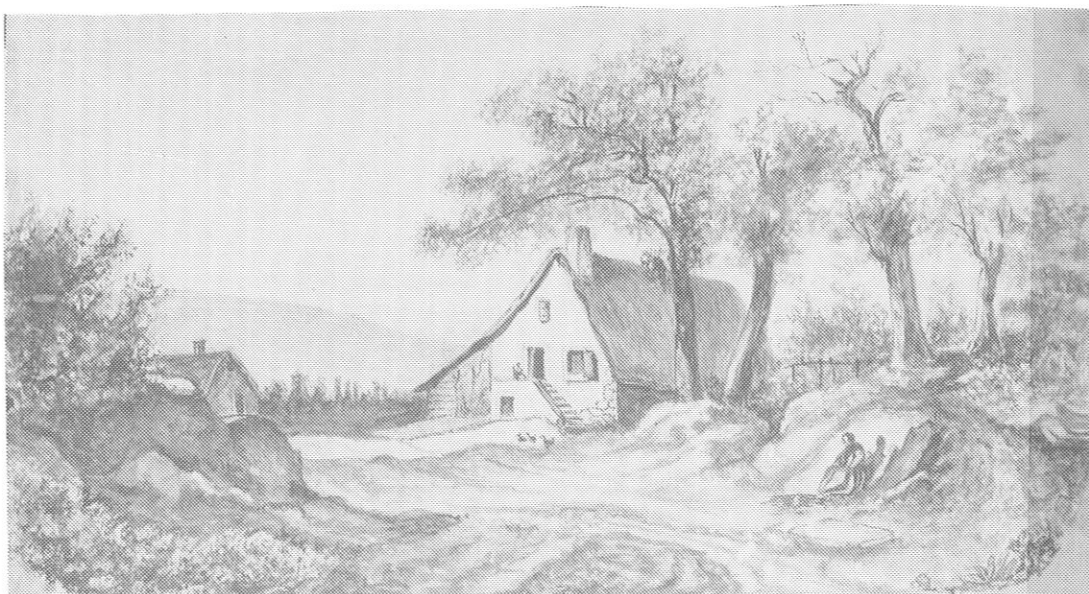
je is ongetwijfeld afkomstig van Pieter Donker, gedateerd 3 november 1853. Aaltje was toen 18 en Pieter 20 jaar. Vijf jaar later trouwde Aaltje met deze Pieter. De fraaie tekening op dit blaadje (hierbij afgebeeld) ging vergezeld van een aandoenlijk gedichtje:

*La Rose la plus belle,
Perd' enfin sa beauté;
Mais l'amitié fidèle
Dure en éternité.*

*Souvenir de Votre Ami
P. Donker Dz*

Westzaan, 3 November 1853

*CIVd; Vis A Saandyk, p.216

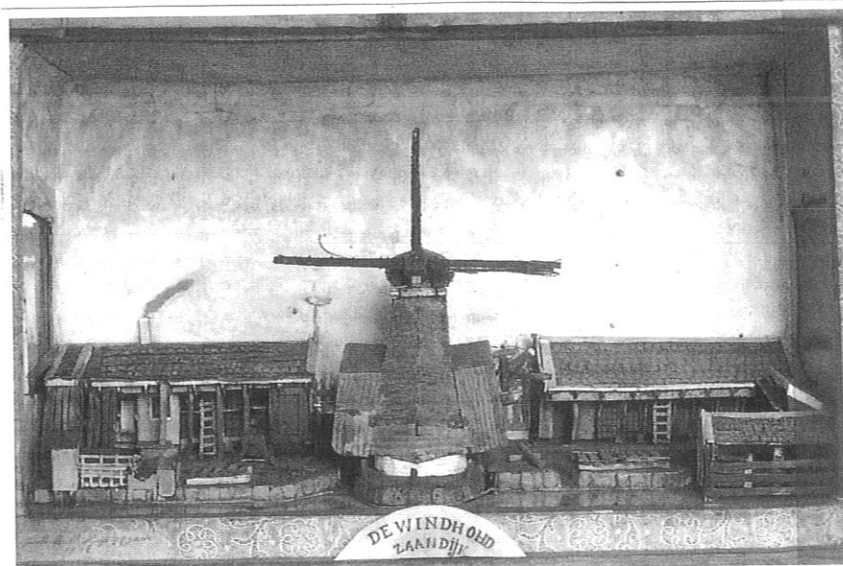
Houtzaagmolen De Windhond

Houtzaagmolen De Windhond

De paltrokhoutzaagmolen De Windhond is op 5 april 1832 door Cornelis Vis (1811-1874) voor 7000 gld. gekocht van Hendrik Walch, houtkoper te Zaandam. Cornelis Vis, die al op 18-jarige leeftijd voor eigen rekening in de houthandel was gegaan, begon toen met de zelfstandige uitoefening van de houtzagerij. De molen, waarvan de windbrief is uitgereikt op 24 september 1643, stond in Zaandijk aan het Hazepad ten zuiden van de Sluissloot, halverwege tussen Lagedijk en spoorlijn. In 1908 is De Windhond gesloopt, nog steeds eigendom van de Firma Cornelis Vis en Zoon*. Windkracht was vervangen door stoomkracht.

In 1926 heeft G.M.D.D. Sluis, 97 jaar oud, een papieren maquette van de molen gemaakt, die thans door Jaap Kuyt, kleinzoon van Cornelis Vis II (1861-1921) aan het Zaanse Historisch Museum is geschonken.

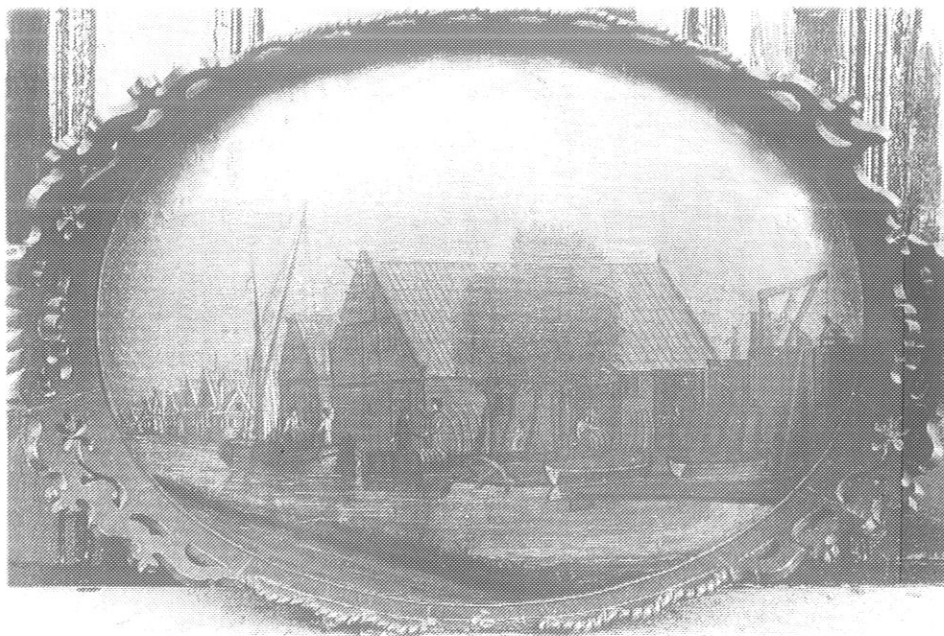
Papieren maquette van De Windhond

*Vis A Saandyk, p. 296 e.v.

Een ouderwets schenkblad

In een brief van 12 november 1928 heeft Gerard Adriaan Vis (1876-1945) het hierbij afgebeelde schenkblad namens de erven van zijn oom Jacob Vis Gz (1854-1928) aangeboden aan Burgemeester en Wethouders van de gemeente Jisp. Gerard Adriaan Vis kennen wij uit zijn brieven die hij in de jaren 1906-1913 aan zijn moeder Adriana Vis-van den Eelaart heeft geschreven, uit welke brieven uitvoerig is geciteerd in onze Mededelingen van de afgelopen jaren. Zijn brief aan B. en W. van Jisp laten we hier —in de spelling van die dagen— volgen.

Zeist, 12. November 1928

Edelachtbare Heeren,

De ondergeteekende G. A. Vis, woonende te Zeist, Krullolaan no. 1 heeft de eer UEd: Achtbare mede te deelen namens de erven van wijlen den heer Jacob Vis Gz., overleden te Zaandijk den 19n Juni 1928, oud 73 jaren, in leven koopman en gewoond hebbende te Zaandijk, Lagedijk no. 200; dat het diens wensch was, dat een tot den door hem nagelaten boedel behoorende ouderwetsch schenkblad, waarop een afbeelding eener Traankokerij is geschilderd, na zijn overlijden aan Uwe gemeente zou worden geschenken.

Gaarne zal ondergeteekende vernemen of bedoeld schenkblad door UEd: Achtbare wordt aanvaard.

Met verschuldigde heegachting heeft hij de eer te zijn

Uw Dv:

G. A. Vis

Aan

Heeren Burgemeester

en Wethouders

der gemeente Jisp

Mutaties op de genealogische staat van Jacob Vis en zijn nageslacht

- Cldaaabb** *Axel Billiet*, geb. 8 januari 1995 te Overijse (België), zoon van Eveline Regina Vis en Philip Roland Maurice Billiet.
- Cldbbbaa** *Cathelijn Kommertje de Jong*, geb. 4 juli 1979 te Heukelum, dochter van Gerbrand Auke de Jong en Gerardine van den Berg.
- Cldbbbab** *Lotte Welmoet de Jong*, geb. 9 mei 1988 te Heukelum, dochter van Gerbrand Auke de Jong en Gerardine van den Berg.
- Cldbbbbb** *Tedda Agatha de Jong* trouwt 24 augustus 1981 te Monnickendam *Peter Marinus Oosters*, geboren 14 juni 1949 te Dordrecht, zoon van Marinus Oosters en Anette Louise Meynders. Uit dit huwelijk 1 zoon.
- Cldbbbba** *Pieter Auke Oosters*, geboren 26 juli 1982 te Dordrecht.
- Clddbb** *Cornelis Vis* trouwt 10 mei 1995 te Heemstede *Renate Elisabeth Koerber*, geboren 3 augustus 1927 te Haarlem, dochter van Theodor Walther Körber en Irmela Agnes Luise Hettasch.
- Clgaac** *Cornelis Koert van der Linden* is overleden 13 maart 1995 te Monticello (Corsica).
- Cllaab** *Elizabeth Maria Kuyper* is overleden 2 maart 1995 te Enkhuizen.
- CVIIfaa** *Raul Joaquin Portoles*, geb. 7 januari 1897, overleden 13 juni 1957.
- CVIIfaaa** *Raul Alberto Portoles*, geb. 14 juli 1925 te Buenos Aires, trouwt 8 juni 1973 *Cecia Basile*, geb. 13 december 1921, overleden 28 december 1993.
- CVIIfaab** *Nelly Isabel Portoles*, geb. 14 november 1933 te Buenos Aires, trouwt 9 februari 1960 *Nicolas Lorenzo Avitabile*, geb. 28 mei 1936. Uit dit huwelijk 1 dochter.
- CVIIfaaba** *Maria Cecilia Avitabile*, geb. 13 november 1962. Docente Engelse taal.
- CVIIfab** *Helena Jacoba Kuyt*, geb. 14 december 1906 te Wageningen, overleden 6 mei 1993, trouwt te Buenos Aires *Rudolf Stein*, geb. 22 juni 1902, overleden 28 mei 1986. Uit dit 1e huwelijk 1 dochter. Huwelijk ontbonden, trouwt 2e 18 maart 1939 te Buenos Aires *Pedro Pablo Lalanne*, geb. 18 augustus 1901, overleden 21 maart 1986.
- CVIIfaba** *Beatriz Elena Stein*, geb. 21 februari 1931 te Buenos Aires, trouwt 6 juni 1952 *Roberto Rovengo*, geb. 28 mei 1917. Uit dit huwelijk 1 zoon.
- CVIIfabaa** *Fernando Roberto Rovengo*, geb. 5 mei 1964, trouwt 23 maart 1989 *Silvina Alcira Arese*, geb. 19 oktober 1970. Uit dit huwelijk 1 zoon.
- CVIIfabaaa** *Ilan Brian Rovengo*, geb. 11 december 1989.
- CVIIfbba** *Margaretha Jannette Kuyt* trouwt 6 december 1994 te Amsterdam *Albert Willem van den Hoven*, geb. 7 december 1958 te Zeist, zoon van Rudolf van den Hoven en Maria van den Pol.

Expositie schilderijen Dirk Vis

Voor de tweede maal in korte tijd is een tentoonstelling gehouden van schilderijen van Dirk Vis. Over de tentoonstelling in september 1994 in het gemeentehuis van Bergen N.H. is in de vorige Mededelingen bericht. Van 18 maart tot en met 30 april 1995 waren schilderijen van Dirk Vis tentoongesteld in het Sociaal Cultureel Centrum Mariëndael te Sint-Oedenrode. Dit is bijzonder, omdat hij zijn werk maar zelden heeft tentoongesteld. Bijzonder was ook dat de feestelijke opening werd verricht door zijn zoon Lucas, die daarbij de muzikale ondersteuning

had van het Ollands Gemengd Koor Polyhymnia dat door hem werd gedirigeerd. Een opening die spiritueel en zeer muzikaal was.

Op deze tentoonstelling werd in een vitrine ook aandacht gevraagd voor de publicistische arbeid van Dirk, in het bijzonder voor het in 1965 verschenen 'Rembrandt en Geertje Dircx', waarin hij schrijft over zijn ontdekking dat Frans Hals een portret van Rembrandt heeft geschilderd dat tot dan nooit als zodanig was geïdentificeerd. □

STICHTING FAMILIE VIS VAN ZAANDIJK

*Secretariaat: Jan Hajo Vis
Spechtlaan 375
2261 BK Leidschendam*

Heruitgave genealogische staat

Aan de heruitgave van de genealogische staat van Jacob Vis en zijn nageslacht wordt gewerkt. Daarin zullen alle mutaties en correcties worden opgenomen die wij na de verschijning van de familiekronek in 1974 hebben ontvangen. Op onze oproep in het vorige nummer is door enkele familieleden gereageerd. Mede daardoor beslaan de mutaties in deze aflevering een gehele pagina. Om de genealogische staat zo volledig mogelijk te maken, zien wij gaarne nog meer gegevens tegemoet. Nauwkeurige opgave van de volledige naam, geboortedatum en -plaats van personen is daarbij van belang. Wij verzoeken u de gegevens voor de genealogische staat te zenden aan het secretariaat van onze stichting.

Bestuur

Tot het bestuur van onze stichting is toegetreden: de heer Menno Vis te Zaandam. Hij is een tweede vertegenwoordiger van de familie Heyme Vis in ons bestuur, naast de heer Gerlag J. Vis.

Archief

Van de heer W. Broerse te Wormerveer zijn archiefstukken ontvangen de Lakfabriek van Jacob Vis Pz betreffend:

-Vier koopovereenkomsten uit 1865, waarbij lasten koolzaad, vaten raapolie en vaten lijnolie zijn verkocht.

-Een oorkonde van 30 oktober 1868, uitgereikt door het 'Departement Arnhem der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid' tijdens een tentoonstelling van 'Nederlandsche Nijverheid en Kunst' in Arnhem, bij de toekenning van een bronzen medaille voor oliën en de grondstoffen waaruit zij bereid waren.

-Een oorkonde van 'Nederlandsch Schildersbond' bij de toekenning van een bronzen medaille voor diverse oliën en plamuur en stopverf op de tentoonstelling van Decoratieve Schilderkunst, die in 1881 in Arnhem is gehouden.

Adreswijzigingen

Dringend verzoek om adreswijzigingen op te geven aan onze secretaris.

Bestellen van uitgaven

1. De kroniek 'Vis A Saandyk' is verkrijgbaar tegen de oorspronkelijke prijs van f. 95,- (incl. verzendkosten f. 104,-). Voor donateurs bedraagt de prijs f. 75,- (incl. verzendkosten f. 84,-).

2. Nederland's Patriciaat, 76^e jaargang Anno 1992 (met Vis I en Vis II), kan bij onze stichting tegen gereduceerde prijs worden verkregen: f. 65,- (incl. verzendkosten f. 70,-).

Deze boeken kunnen worden besteld door overmaking van het verschuldigde bedrag op Postbanknummer 3220631 ten name van 'Stichting Familie Vis van Zaandijk' te Heiloo, onder vermelding van de verlangde boeken. Voor adressen waar de boeken zonder verzendkosten kunnen worden verkregen, kunt u zich wenden tot de heer Jb. Kuyt, Oudburgerlaan 63, 1852 KN Heiloo, tel. 072-331022.

Donaties

Voor betaling van de donaties voor 1995 is een acceptgirokaart bijgevoegd. Het richtbedrag is f. 25,-. Wie dit jaar reeds betaald heeft, ontvangt uiteraard geen acceptgirokaart.

